HELSINGIN
KÄRÄJÄOIKEUS

LAUSUNTO

16.4.2020

Eduskunnan lakivaliokunnalle
LaV@eduskunta.fi

Asia: HE 44/2021 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi väliaikaisista toimista rangaistusten täytäntöönpanossa ja tutkintavankeuden vaikutuksista käräjäoikeuksiin

Eduskunnan lakivaliokunta on pyytänyt Helsingin käräjäoikeudelta lausuntoa hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi väliaikaisista toimista rangaistusten täytäntöönpanossa ja tutkintavankeuden toimeenpanossa covid-19-epidemian johdosta (HE 44/2021 vp). Lausuntoa on pyydetty erityisesti ehdotetun yhdyskuntaseuraamuksia koskevan sääntelyn vaikutuksista käräjäoikeuksiin.

Voimassa olevan yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanosta annetun lain (400/2015, täytäntöönpanolaki) 17 §:n 1 momentin mukaan yhdyskuntapalvelun, valvontarangaistuksen, ehdollisen vankeuden ohessa tuomitun valvontarangaistuksen ja nuorisorangaistuksen täytäntöönpano on aloitettava ilman aiheetonta viivytystä ja seuraamus on suoritettava loppuun yhden vuoden ja kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun tuomio on tullut täytäntöönpanokelpoiseksi. Mainitun lain 19 §:n 1 momentin mukaan, jos yhdyskuntaseuraamuksen suorittaminen ei ole mahdollista ”muusta kuin 26 §:ssä tarkoitetusta törkeän velvollisuuksien rikkomisen syystä” säädetyssä vuoden ja kolmen kuukauden enimmäisajassa, Rikosseuraamuslaitoksen on ilmoitettava asiasta toimivaltaiselle käräjäoikeudelle. Saman pykälän 2 momentin mukaan käräjäoikeus voi tällöin pidentää yhdyskuntaseuraamuksen täytäntöönpanoaikaa tai muuntaa suorittamatta olevan yhdyskuntapalvelun osan valvontarangaistukseksi tai ehdottomaksi vankeusrangaistukseksi ja valvontarangaistuksen osan ehdottomaksi vankeusrangaistukseksi.

Käsillä olevan hallituksen esityksen mukaan voimassa olevan lain säännökset yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanon lykkäämisestä tai keskeyttämisestä eivät koske tilanteita, joissa täytäntöönpanoa olisi tarpeen lykätä muusta kuin tuomitun henkilökohtaisista syistä (HE 44/2021 vp s. 14). Perusteena tälle viitataan siihen, että Rikosseuraamuslaitos voi täytäntöönpanolain 18 §:n perusteella lykätä yhdyskuntaseuraamuksen täytäntöönpanoa vain tuomitun henkilökohtaisiin

Postiosoite	Käyntiosoite	Puhelin	Telefax	Sähköposti
PL 650	Porkkalankatu 13	029 56 44200	029 56 44417	helsinki.ko@oikeus.fi
00181 HELSINKI	00180 HELSINKI			

olosuhteisiin liittyvillä perusteilla. Lisäksi perusteluissa viitataan täytäntöönpanolain säätämiseen johtaneeseen hallituksen esitykseen, jossa mainitaan yhtenä esimerkkinä täytäntöönpanolain 19 §:n 1 momentin tarkoittamana yhdyskuntaseuraamuksen täytäntöönpanon lykkäämisperusteesta ”sellainen tuomitun työkyvyssä tapahtunut muutos, ettei työpalvelua olisi enää mahdollista suorittaa” (HE 215/2014 vp s. 65).

Toisin kuin nyt käsillä olevassa hallituksen esityksessä mainitaan, voimassa olevan täytäntöönpanolain 19 §:n 1 momentin sanamuoto tai sen esityöt eivät kuitenkaan estä sitä, että käräjäoikeus lykkäisi yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanoa voimassa olevan lain 19 §:n perusteella myös muulla kuin tuomitun henkilökohtaisiin olosuhteisiin liittyvällä perusteella. Lain sanamuodon mukaan yhdyskuntaseuraamuksen lykkääminen on mahdollista mistä tahansa muusta syystä kuin täytäntöönpanolain 26 §:n tarkoittamasta törkeästä velvollisuuksien rikkomisesta. Myös Helsingin käräjäoikeudessa on tehty muutamia päätöksiä yhdyskuntapalvelun täytäntöönpanon lykkäämisestä koronavirusepidemian vuoksi. Mikäli koronaviruspandemian vuoksi yhdyskuntaseuraamuksia jouduttaisiin kuitenkin laajamittaisesti lykkäämään ja Rikosseuraamuslaitos joutuisi tämän vuoksi hakemaan käräjäoikeuksista suurelle määrälle tuomittuja lisäaikaa rangaistuksen suorittamiselle, lisäisi tämä tarpeettomasti käräjäoikeuksien työtä.

Ehdotetun lain 7 §:n mukaan oikeusministeriö voisi asetuksella säätää, että yhdyskuntaseuraamuksien täytäntöönpanon aloittamista rajoitetaan tiettynä ajanjaksona. Yhdyskuntaseuraamuksen täytäntöönpano voitaisiin lain 8 §:n mukaan lykätä tai keskeyttää samaksi ajaksi, eikä tätä aikaa otettaisi lain 9 §:n mukaan huomioon laskettaessa edellä mainittua vuoden ja kolmen kuukauden määräaikaa. Päätösvalta täytäntöönpanon keskeytyksestä olisi lain 10 §:n mukaan yhdyskuntaseuraamustoimiston johtajalla. Ehdotetusta säännöksestä seuraisi se, että koronavirusepidemian vuoksi tehtyyn lykkäykseen tai keskeytykseen ei sovellettaisi edellä mainittua aikarajaa eikä Rikosseuraamuslaitoksella olisi mainitun asetuksen voimassa ollessa myöskään tarvetta saattaa suoritusajan pidentämistä koskevaa asiaa käräjäoikeuden ratkaistavaksi.

Koska yhdyskuntaseuraamuksen lykkäystä koskevan asia tulee käräjäoikeudessa vireille Rikosseuraamuslaitoksen tekemällä ilmoituksella, ehdotetun sääntelyn vuoksi tällaisia ilmoituksia ei mahdollisen oikeusministeriön yhdyskuntaseuraamusten lykkäämistä koskevan asetuksen voimassa ollessa tulisi käräjäoikeuksiin. Yhdyskuntapalvelun

Postiosoite	Käyntiosoite	Puhelin	Telefax	Sähköposti
PL 650 00181 HELSINKI	Porkkalankatu 13 00180 HELSINKI	029 56 44200 029 56 44417		helsinki.ko@oikeus.fi

täytäntöönpanon lykkäämisiä koronavirusepidemian vuoksi koskevia asioita ei ole ainakaan toistaiseksi jouduttu Helsingin käräjäoikeudessa laajamittaisesti käsittelemään. Oletettavasti tilanne muissa käräjäoikeuksissa ei suuresti poikkea Helsingin käräjäoikeudesta. Ehdotettu sääntely ei nykyisten olosuhteiden vallitessa siten tulisi juurikaan vaikuttamaan käräjäoikeuksien toimintaan. Mikäli yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpano koronaviruspandemian vuoksi sen sijaan tulisi lukuisten tuomittujen osalta lykkäytymään, lain ja sen nojalla mahdollisesti annettavan asetuksen myötä yhdyskuntaseuraamusten lykkäämistä koskevia ilmoituksia ei olisi tarpeen käsitellä käräjäoikeuksissa. Kokonaisen asiaryhmän ennakollinen poissulkeminen käräjäoikeuksien juttukannasta vähentäisi käräjäoikeuksien käsiteltäväksi potentiaalisesti tulevien asioiden määrää. Yhdyskuntaseuraamusten lykkäämiseen yksinomaan koronavirusepidemiasta johtuvien seuraamusten täytäntöönpanoon liittyvien ongelmien vuoksi ei myöskään liity sellaista oikeudellista harkintaa, että asia olisi välttämätöntä käsitellä tuomioistuimessa.

Lausunnon on laatinut käräjätuomari Kalle Mäenpää.

Laamanni Tuomas Nurmi

Postiosoite	Käyntiosoite	Puhelin	Telefax	Sähköposti
PL 650 00181 HELSINKI	Porkkalankatu 13 00180 HELSINKI	029 56 44200	029 56 44417	helsinki.ko@oikeus.fi